

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 16/23		Arkivsaknr.:

Ph.d.: Digital og hybrid disputas vs. høytidelig tradisjon: Erfaringer på fakultetene

Bakgrunn

Tradisjonelt har ph.d.-utdanningens prøveforelesninger og disputas blitt avholdt i et auditorium med fysisk tilstedeværelse av alle som har relevante roller. Perioden med korona har vist oss muligheten for å få gjennomført doktorgradsprøven med videooverføring via internett. Gjennom pandemien fikk fakultetene god erfaring med å gjennomføre både heldigitale disputaser med kandidat, opponent og publikum digitalt til stede, eller hybride disputaser, der kandidat, veileder og eventuelt deler av komiteen var til stede i et rom, mens en eller flere av komiteen deltok digitalt. De hybride disputasene har blitt gjennomført med og uten publikum i salen.

Flere av fakultetene ønsker å fortsette med å legge til rette for digitale eller hybride disputaser i tilfeller der det ikke er mulig med fysisk disputas, for eksempel når en mulig opponent ikke ønsker eller kan reise. Denne saken legger opp til en diskusjon om hvordan man håndterer spørsmål om digitale og hybride disputaser ved UiB, og hva som eventuelt er gode argumenter for å avvike fra tradisjonen med å avholde fysisk disputas.

Dagens retningslinjer

Gjennomføring av disputas og prøveforelesning er regulert gjennom UiBs forskrifter, og rutinebeskrivelser ved de avsluttende fasene på ph.d.-utdanningen er omtalt på UiB sin ansattssider.

I forskriftene står det at «*disputas skal normalt avholdes ved Universitetet i Bergen*». Videre står det i dag følgende på UiB sine [ansattssider angående disputas](#): «*Under normale forhold vil normen være at doktorgradsprøven avholdes som et fysisk arrangement på UiB sin campus. I mange tilfeller vil man i tillegg benytte seg av digitale løsninger fordi en opponent ikke har mulighet til å reise til UiB. Enkelte ganger ønsker man også å strøme doktorgradsprøven ut til et større publikum. Det er fakultetene som tar den endelige avgjørelsen om i hvilken form doktorgradsprøvene skal avholdes.*»

Digital eller hybrid disputas

Erfaringene som ble gjort gjennom pandemien har åpnet for at det i flere tilfeller kan arrangeres digitale eller hybride disputaser i tilfeller der det ikke er mulig med fysisk disputas, eller når en opponent ikke ønsker å reise. Å åpne for digital deltagelse i disputasen vil kunne føre til at det blir lettere å rekruttere gode opponenter fra hele verden, og vil være positivt i et klimaperspektiv.

Det er likevel noen punkter som taler imot en omfattende bruk av digitale/hybride disputaser. Disputasen er en viktig milepæl for kandidatene, og har en samlende funksjon for kandidatenes fagmiljø, både faglig og sosialt. Dersom en eller begge opponentene deltar digitalt, vil det kunne påvirke dynamikken under disputasen. Ulike kandidater reagerer forskjellig, og noen vil kunne oppleve det som mer krevende å diskutere med en som deltar digitalt. Videre vil opponenter som

besøker Bergen i forbindelse med en disputas i mange tilfeller også holde gjesteforelesninger, og bidra til at både kandidaten og kandidatens fagmiljø kan utvide sitt akademiske nettverk. I tilfelle digital eller hybrid disputas, vil denne muligheten reduseres. Gjennomføring av digitale eller hybride disputaser krever mer administrativ og teknisk støtte, og er i større grad utsatt for feil og avbrudd som kan føre til en mer oppstykket seanse.

Argumentene over gjelder i stor grad både for hybride og heldigitale disputaser, men de negative følgene er særlig gjeldende for heldigitale disputaser. En heldigital disputas vil potensielt kunne nå et større publikum, men har ikke den samlende faglige og sosiale funksjonen som en fysisk disputas.

Saken om digitale eller hybride disputaser legges frem for Forskningsutvalget til drøfting.

Problemstillinger som kan diskuteres er:

- I hvilke tilfeller det kan tillates å arrangere digital og/eller hybrid disputas?
- I hvilken grad skal kandidatens ønsker hensyntas?